

דא בְּעֵי מִפְקֵע לִיה וְשָׁקִיל – שאם רוצה יכול לקודעו מבלי שינוק,
וליסול את המעות היוצאות, ואם כן קנאן מעת יציאתם, וחזרה
הקושיא על רבי יוחנן, שלדבריו שחיבור על ידי כלי נחשב חיבור,
ואינו מתחייב משום הוצאה בשבת עד שיוציא את כל הכיס, ונמצא
שאיסור גניבה חל קודם איסור שבת, וצריך להתחייב על שניהם,
ואילו בברייתא מבואר שפטור מתשלומים על הגניבה.
מתרצת הגמרא: הברייתא שפטור מתשלומים את המגמר את הכיס
מבית בעליו ויוצא, דיברה בְּנִכְסָא – בכיס מלא בחתיכות כסף
ארוכות, שאין הוצאתם נשלמת עד שיוציא את הכיס כולו, וכל זמן
שחלקן בפנים לא קנה אותן, ונמצא שאיסור הגניבה ואיסור שבת
באים כאחד.

מקשה הגמרא: וְכִינן דְּאִיכָא שְׁנָצִין – שיש בשולי הכיס רצועות
קשירה, מְפִיק לִיה עַד פּוּמְיָה – הרי יכול להוציא את הכיס כולו עד
פתחו, וְשָׁרִי וְשָׁקִיל – ואז יתיר את פתח הכיס ויסול את חתיכות
הכסף, וכיון שבידו לעשות כן קנה אותן, וְשְׁנָצִין אֲנִידִי מְנוּאִי –
והרצועות שבשוליו עדיין מחוברות לפנים כיון שלא יצאו, וממילא
לרבי יוחנן שזה נחשב חיבור, עדיין אינו חייב משום הוצאה בשבת,
כיון שלא נגמרה המלאכה, ומדוע מבואר בברייתא שהמגמר כיס
ומוציאו פטור מתשלומים כיון שחייב משום הוצאה בשבת. מתרצת
הגמרא: מדובר בברייתא באופן דְּלִיכָא שְׁנָצִין – שאין לכיס רצועות,
ולכן אינו חייב על הגניבה קודם שיעבור על הוצאה בשבת. ועוד
מתרצת הגמרא: וְאִיבָעִית אִימָא – ואם תרצה תוכל לחרץ, דְּאִית
לִיה – שיש לכיס רצועות, וּמִכְרָכִי עֲלִיָּיה – אך הן כרוכות עליו
ואינן נמשכות ממנו, ולכן אין אופן שיצא כולו בלא הרצועות,
וממילא ביציאת כולו איסור גניבה ואיסור שבת באים כאחד, ולכן
פטור מתשלומים.

אמוראים נוספים שנחלקו במחלוקת חזקיה ורבי יוחנן: וְכֵן אָמַר רַבָּא
כחזקיה, שְׁלֹא שְׁנָו במשנה, שקופה שהיא מליאה פירות ונתנה על
האסקופה החיצונה, אף שרוב פירות מבחוץ פטור, עד שיוציא את כל
הקופה, אִלָּא פְּמוּצִיא קוּפָה מְלֵאָה קִישׁוּאִין וְדִלְעִין ארוכים
הממלאים את רוחב הקופה, שכל זמן שלא הוציא את כל הקופה
לרשות הרבים, אף הם לא יצאו, אֲכָל אם הוציא מְלֵאָה גרעיני חֲרָדָל,
חֵיב, כיון שאף אם הוציא את מקצת הקופה, הרי יצאו גרעינים
בשלמותם, אִלָּמָא קֶסֶבֶר – ומוכח שסובר שְׁאֵגֶד כְּלִי לֹא שְׁמִיָּה אֲגִד
– חיבור שעל ידי כלי אין שמו חיבור, וכיון שחלק מן הגרעינים יצאו
לרשות הרבים, ורק מחוברים לרשות היחיד על ידי הכלי, אינם
נחשבים חיבור לענין שבת, וכיון שבפועל הוציאם לרשות הרבים
חייב. וּבִבְיָ אָמַר, אֲפִילוּ אם הוציא קופה מְלֵאָה גרעיני חֲרָדָל, כל
זמן שלא יצאה כל הקופה פְּטוּר, אִלָּמָא קֶסֶבֶר – ומוכח שסובר
שְׁאֵגֶד כְּלִי שְׁמִיָּה אֲגִד – חיבור על ידי כלי שמו חיבור, ולכן אף
שחלק מן הגרעינים יצאו לרשות הרבים, כיון שהם בתוך כלי שלא
יצא מרשות היחיד לגמרי, הכלי מחברם לרשות היחיד, וכיון שלא
יצא כולו לרשות הרבים פטור.

מביאה הגמרא: אביי ורבא חזרו בהם מדבריהם, והחליפו את
שיטתם, וְקָם אֲבִי בְּשִׁיטְתִּיה דְּרַבָּא – עמד אביי והחזיק בשיטת רבא
שחיבור על ידי כלי אינו חיבור, וכן קָם רַבָּא בְּשִׁיטְתִּיה דְּאֲבִי – עמד
רבא בשיטת אביי שחיבור על ידי כלי נחשב חיבור.

מקשה הגמרא: וְרַמִּי דְּאֲבִי אֲדָאבִי – ולפי זה קשה סתירה על שיטת
אביי מדבריו אביי עצמו, וְרַמִּי דְּרַבָּא אֲדָרַבָּא – וכן קשה סתירה על
שיטת רבא מדבריו רבא עצמו, דְּאִימָר – שנאמר בבית המדרש,
הַמּוּצִיא פִּירוֹת בשבת מרשות היחיד לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, נחלקן בזה
אביי ורבא, אֲבִי אָמַר, אם הפירות הוצאו בְּיָד לרשות הרבים, אף
שגופו ברשות היחיד חֵיב על הוצאת הפירות, מפני שחיבור על ידי
גופו אינו חיבור, ונמצא שכבר הוציאם לרשות הרבים, ואם היו
הפירות בְּכָלִי, ולא הוציא את כל הכלי לחוץ אלא מקצתו נשאר
ברשות היחיד, אף שכל הפירות יצאו לגמרי פְּטוּר, מפני שחיבור על
ידי כלי נחשב חיבור, ונמצא שהפירות עדיין מחוברים על ידי הכלי

לרשות היחיד. וְרַבָּא אָמַר להיפך, אם הוצאו הפירות בְּיָד, וגופו
ברשות היחיד, פְּטוּר, מפני שחיבור על ידי גופו נחשב חיבור, שידו
נגררת אחרי גופו, ואם היו הפירות בְּכָלִי, ומקצתו ברשות היחיד,
חֵיב, מפני שחיבור על ידי כלי אינו חיבור. ודברי אביי ורבא אלו
סותרים לשיטותיהם לאחר שהחליפום כפי שנתבאר.
מתרצת הגמרא: אִיפּוּךְ – הפוך את מחלוקת זו של המוציא פירות
לרשות הרבים ומקצת היד או הכלי נשאר בפנים, ואמור כך, אביי
אמר ביד פטור ובכלי חייב, כיון שרק חיבור על ידי גופו נחשב חיבור,
אבל חיבור על ידי כלי אינו חיבור, ורבא אמר ביד חייב ובכלי פטור,
מפני שחיבור על ידי גופו אינו נחשב חיבור וחיבור על ידי כלי נחשב
חיבור.

מקשה הגמרא: וכי ניתן לומר שהמוציא פירות והם עדיין בְּיָד חֵיב,
וְהִתְנַן – והרי שנינו במשנה (לעיל ב), שֶׁשֶּׁטַח בְּעַל הַבֵּית העומד ברשות
היחיד אֵת יָדוֹ הנושאת חפץ שעקר מרשות היחיד לחוץ, וְנִטְלָה הָעֵנִי
העומד בחוץ את החפץ מִתּוֹכָהּ – מתוך יד בעל הבית, והניחו במקום
שנמצא שהוא רשות הרבים, אִו שְׁנָתָן העני העומד ברשות הרבים
חפץ שעקר משם לְתוֹכָהּ – לתוך יד בעל הבית שהושיטה לחוץ,
וְהַכֵּינִים בעל הבית את ידו לפנים והניח שם את החפץ, שְׁנִיתָן
פְּטוּרִין, כיון ששניהם לא עשו מלאכת הוצאה שלימה של עקירה
והנחה, שבאופן הראשון, בעל הבית עקר את החפץ מרשות היחיד
ולא הניח את החפץ ברשות הרבים, והעני הניח את החפץ ברשות
הרבים, אך לא עקר מרשות היחיד, ובאופן השני, העני עקר את
החפץ מרשות הרבים ולא הניחו ברשות היחיד, ובעל הבית הניח את
החפץ ברשות היחיד, אך לא עקר מרשות הרבים. ומבואר במשנה
זו, שהמוציא חפץ בידו מהרשות שגופו עומד בה, אם לא הניח את
החפץ פטור, ושלא כדברי המחייב.

מתרצת הגמרא: הָתָם במשנה מדובר באופן שהוציא ידו אל רשות
הרבים בגובה לְמַעַלָּה מְשַׁלְשָׁה טפחים מהקרקע, שלא נחשב כהניח
את החפץ ברשות הרבים, ולכן פטור, ולא משום שנחשב מחובר
לרשות היחיד על ידי גופו, אולם הָתָם כשהוציא פירות בידו לרשות
הרבים שבו נחלקו אביי ורבא, מדובר באופן שהוציא ידו בגובה
לְמַטָּה מְשַׁלְשָׁה טפחים מהקרקע, שנחשב שהניחם על הקרקע,
ונמצא שעקרו מרשות היחיד והניחם ברשות הרבים, ועשה מלאכת
הוצאה שלימה, ולסובר שחיבור לרשות היחיד על ידי גופו אינו
חיבור, נמצא שהוציאם לגמרי לרשות הרבים ולכן חייב.

משנה

לאחר שנתבארו במשניות הקודמות השיעור המחייב במלאכת
הוצאה בשבת, וכן הרשויות המחייבות והפטורות כשמוציא מהם
ומכניס אליהם, מבארת המשנה את אופן ההוצאה המחייב: הַמּוּצִיא
בשבת מרשות לרשות, בֵּין שְׁהוּצִיא בִּימִינוֹ, וְכֵן בְּשִׁמְאָלוֹ, או בְּתוֹךְ
חֵיקוֹ – בכיס שבבגד שעל החזה, שבכך דרך האנשים להוציא, אִו
שהוציא כשהוא נושא את הדבר עַל פְּתִיפִיו, חֵיב, שְׁבֵן הַמֶּשֶׁא
שהיו נושאים בְּנֵי קָהָת במסעות בני ישראל במדבר היה נתון על
כתפם, ונקרא עבודה, שנאמר (במדבר טז) 'וְלִבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי יַעֲבֹד
הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכֶתֶף יְשָׁאוֹ'.

המשנה מבארת באיזה אופן פטור על הוצאה בשבת: אולם המוציא
בשבת מרשות לרשות, כשהיה הדבר נתון בְּלֶאָחֶר יָדוֹ – על גב ידו,
או בְּרִגְלוֹ – בכף רגלו, או בְּפִי, וּבְמַרְפָּקוֹ – בבית השחי שלו, או
בְּאֶזְנוֹ, וּבְשִׁעְרוֹ, וּבְפִיגְדָתוֹ – בחלל שבתגורתו שבו מניח מעותיו,
וּפִיָּה לְמַטָּה – כשפתח החלל נמצא מאחוריו רחוק מראש החגורה,
שאינן דרך הוצאה בכך, כיון שאין דרך השומרים להניח שם שמא
יפול, או שהוציא בֵּין פְּוִנְתָּיו – חגורתו החלולה לְחֻלּוֹקוֹ, כגון שתלה
חציו על החגורה וחציו נסמך על חלוקו, שפעמים מכביד מצד אחד
ונופל לארץ, ואין זו דרך הוצאה, וּבְשִׁפְתָּהּ לְחֻלּוֹקוֹ התחתונה, כגון
שבתפירת שולי הבגד היה נקב והניחו שם, שכל מקום שרוקו ממנו
כל כך במקום זה, אין הדרך לשמור בו חפציו, או שהוציא בְּמַנְגְלוֹ

או כְּסָנְדָּלוֹ, שהניחו על קרקעית הנעל או הסנדל, פָּטוּר, מפני שְׁבַבֵּל
אלו לא הוציא כְּדֶרֶךְ הַמוֹצִיאִין.

גמרא

המשנה פסקה, שהמוציא משא על כתיפו חיוב, שכן היה משא בני
קֹהֶת במסעות המשכן. הגמרא מביאה אופן נוסף שהמוציא חיוב
מטעם זה: אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַמוֹצִיא מִשְׁאֵי [ו-משא] מרשות
לרשות, ומעבירו בידו לְמַעַל מַעֲשֶׂה סָפָהּ בְּאִיר רְשׁוֹת הָרָבִים,
חַיִּיב, ואף שאינו מונח על כתיפו, שָׁכַן מִשָּׂא בְּנֵי קֹהֶת היה למעלה
מעשרה טפחים.

מבררת הגמרא: וּמִשָּׂא בְּנֵי קֹהֶת, מִנְּלָן – מהיכן למדנו שנשאוהו
למעלה מעשרה. משיבה הגמרא: יֵשׁ לְלַמּוּד זֹאת מִנְּשִׂיאֵת מִזְבֵּחַ
הַנְּחוּשֶׁת שֶׁהִיא גְבוּהָ עֶשְׂרֵי אַמּוֹת וְנִישָׂא לְמַעַל מַעֲשֶׂה טַפְחִים,
דְּכִתְיִב (במדבר ג כו) 'וְקָלְעִי הַחֹצֵר וגו' אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ
סָבִיב, מְקִיֵּשׁ הַכְּתוּב אֶת הַמִּזְבֵּחַ לְמִשְׁכָּן, לְלַמְּדֵנוּ מִזֶּה – שֶׁכֵּשֶׁם
שְׁגוּבָה הַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרֵי אַמּוֹת, אֵף גְבוּהַ מִזְבֵּחַ הַנְּחוּשֶׁת עֶשְׂרֵי אַמּוֹת.
קוּדֵם בִּיאֹר הָרֵאִיהָ מְקַלְעִי הַמִּשְׁכָּן מִבְּרַת הַגְּמָרָא, וּמִשְׁכָּן גּוֹפִיָּה
[ו-עצמו], מִנְּלָן – מהיכן למדנו שגובהו עשר אמות. משיבה הגמרא,
דְּכִתְיִב (שמות כו טז) 'וְעִשָּׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַתָּרָשׁ', וְהִקְרָשִׁים הָיוּ עוֹמְדִים
לְאוֹרֵכֶם סָבִיב הַמִּשְׁכָּן. וְכִתְיִב (שם מ יט) 'וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל
הַמִּשְׁכָּן', וְאָמַר רַבִּי, מִשָּׂה רַבִּינוּ פִּרְשׁוֹ. וּמִבּוֹאֵר שְׁגוּבָהּ שֶׁל מִשָּׂה
הִיא עֶשְׂרֵי אַמּוֹת, וְלִכֵּן הִיא יֹכֵל לִפְרוֹשׁ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן שֶׁכֵּן
גּוּבָהּ. וּמִכָּאֵן אֵתָּה לָמַד, שֶׁאֵף גּוּבָהּ שֶׁל שָׂר הַלְוִיִּים בְּנֵי שִׁבְטוֹ שֶׁל
מִשָּׂה, הִיא עֶשְׂרֵי אַמּוֹת כְּמוֹתוֹ. עֵתָּה מְבֹאֵר הַגְּמָרָא כִּיצַד לְמִדִּים
מִכָּן שֶׁכֵּל הַמִּזְבֵּחַ הִיא נִישָׂא לְמַעַל מַעֲשֶׂה טַפְחִים, וְגַמְרִי –
מִסּוּרֵת בִּידֵינוּ, דְּכָל טוֹנָא דְּמִידְלִי בְּמוֹטוֹת – שֶׁכֵּל מִשָּׂה הִנִּישָׂא
בְּמוֹטוֹת, נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ תִּלְקָתָא מִלְּעִיל וְתָרִי תִּלְתִּי מִלְּתַת – כִּאֲשֶׁר
שְׁלִישׁ מִגּוּבָהּ הוּא מִלְּמַעַלָּה וְשְׁנֵי שְׁלִישִׁים מִגּוּבָהּ הוּא מִלְּמַטָּה.
וּלְפִי זֶה אִישְׁתַּבַּח דְּהוּהוּ מִידְלִי טוֹבָא – נִמְצָא שֶׁהִיא הַמִּזְבֵּחַ מוֹרֵם
הִרְבֵּה מֵעַל עֶשְׂרֵה טַפְחִים מִהִקְרָע, שֶׁהִיא הִיא נִישָׂא עַל כְּתָפֵי בְּנֵי
קֹהֶת הַגְּבוּרִים עֶשְׂרֵי אַמּוֹת כִּאֲמֹר, וְרַק שְׁנֵי שְׁלִישִׁי גּוּבָהּ נִתְּנִים
מִתַּחַת כְּתָפֵיהֶם, וְנוֹתָרוּ מִתַּחְתֵּי שִׁלֵּשׁ אַמּוֹת וְשִׁלֵּשׁ שָׁחַ עֶשְׂרִים
טַפְחִים. וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן הִיתָה דֶּרֶךְ עֲבוּדַת הַלְוִיִּים, חַיִּיב הַמוֹצִיא בְּאוֹפֵן זֶה
מִרְשׁוֹת הַיַּחֲד לְרִשׁוֹת הָרָבִים.

הוֹכַחָה נֹסֶפֶת שֶׁמִּשָּׂא בְּנֵי קֹהֶת הִיא גְבוּהָ לְמַעַל מַעֲשֶׂה טַפְחִים וְאִיִּפְעִית
אִיִּקָּא – וְאֵם תִּרְצֶה תֹּאמַר, שֶׁאֵף אִם שָׂר הַלְוִיִּים לֹא הָיוּ גְבוּרִים
כְּמִשָּׂה, מִכָּל מְקוֹם יֵשׁ לְהוֹכִיחַ שֶׁכֵּן קֹהֶת נִשָּׂא מֵעַל עֶשְׂרֵה טַפְחִים

מִנְּשִׂיאֵת הָאָרֶץ עַל יְדֵי בְנֵי קֹהֶת, דְּאָמַר מִר – שֶׁנִּאֲמָרָה שְׁמוּעָה בְּשֵׁם
אֶחָד הַחֲכָמִים, גּוּבַהּ הָאָרֶץ הִיא תִּשְׁעָה טַפְחִים, וְגוּבַהּ הַכְּפֹרֶת
שְׁעִלֵי טַפָּח, תָּרִי כָּאֵן גּוּבַהּ עֶשְׂרֵה טַפְחִים. וְגַמְרִי – וּמִסּוּרֵת בִּידֵינוּ,
דְּכָל טוֹנָא דְּמִידְלִי בְּמוֹטוֹת – שֶׁכֵּל מִשָּׂה הִנִּישָׂא בְּמוֹטוֹת, נוֹשְׂאִים
אוֹתוֹ תִּלְקָתָא מִלְּעִיל וְתָרִי תִּלְתִּי מִלְּרַע – שְׁלִישׁ מִלְּמַעַלָּה וְשְׁנֵי
שְׁלִישׁ מִלְּמַטָּה, וְאִישְׁתַּבַּח דְּלְמַעַלָּה מַעֲשֶׂה הוּהוּ קָאִי – וְנִמְצָא
שֶׁבַע נִשְׂאֵתוֹ הִיא הָאָרֶץ בְּגוּבָהּ לְמַעַל מַעֲשֶׂה, דְּהִינּוּ אֶחָד עֶשְׂרֵי
טַפְחִים וְשִׁלֵּשׁ.

מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: מִדּוּעַ צִרִיךְ לְהוֹסִיף לְהוֹכִיחַ מִן הָאָרֶץ, וְלִיִּגְמַר מִשָּׂה
– הִיא נִיתָן לְלַמּוּד מִגּוּבָהּ שֶׁל מִשָּׂה שֶׁהוּא עֶשְׂרֵי אַמּוֹת, שֶׁאֵף גּוּבַהּ
בְּנֵי קֹהֶת נוֹשְׂאִי הַמִּזְבֵּחַ הִיא כָּךְ, וְמוֹדָה לְלַמּוּד שֶׁהַמִּזְבֵּחַ נִישָׂא לְמַעַלָּה
מַעֲשֶׂה וְכַפִּי שֶׁלְּמַדְנוּ בְּתַחֲלִילָה.

מִתַּרְצַת הַגְּמָרָא: יִתְּנָן שְׂאִין לְלַמּוּד מִמִּשָּׂה שֶׁהִיא גְבוּהָ עֶשְׂרֵי אַמּוֹת
לְשָׂר הַלְוִיִּים, שֶׁכֵּן דִּילְקָא מִשָּׂה שְׂאִי – שֶׁמִּאֲ מִשָּׂה הִיא שׁוֹנָה
מִשָּׂאֵר בְּנֵי שִׁבְטוֹ וְגְבוּהָ מִהֶם, דְּאָמַר מִר – רַבִּי יוֹחָנָן (נדרים לח), אֵין
הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֵלָּא עַל חֶכֶם שֶׁהוּא גַם גְּבוּר וְעִשִּׂיר וְכַעַל קוֹמָה,
וְלִכֵּן הוֹצִיךְ מִשָּׂה לְהִיָּת גְבוּהָ בְּקוֹמָתוֹ מִכָּל שָׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶךְ
קוֹמַת שָׂר הַלְוִיִּים הִיתָה נְמוּכָה יוֹתֵר.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה דִּין בְּאוֹפֵן מְסוּיִם שֶׁל הוֹצָאָה שֶׁלֹּא כְּדֹרְכָה: אָמַר רַב
מִשׁוּם [ו-בשם] רַבִּי חִיָּיא, הַמוֹצִיא מִשְׁאֵי [ו-משא] בְּשִׁבְתָּ כִּאֲשֶׁר
הוּא מוֹנֵחַ עַל רִאשׁוֹ בִּלֹּא לְאוּחוּז בִּידוֹ כָּלֵל, חַיִּיב תְּפִלָּתָא, אֵף שְׂאִין
דֶּרֶךְ רוֹב הָעוֹלָם לִישָׂא כֵּךְ אֶת מִשְׁאֵם, שָׁכַן אֲנָשִׁי הָעִיר הוֹצִיל עוֹשִׂין
כֵּין.

דוּחָהּ הַגְּמָרָא לִשׁוֹן זֶה: וְכִי אֲנָשִׁי הוֹצִיל רוּבָא דְּעָלְמָא – רוֹב הָעוֹלָם
הֵם, שְׁנִיתָן לְחַיִּיב עַל הוֹצָאָה בְּאוֹפֵן שֶׁהֵם מוֹצִיאִים.

לִכֵּן מְבִיאָה הַגְּמָרָא אֶת הַדִּין בְּלִשׁוֹן אַחֶרֶת: אֵלָּא, אִי אִיתְּמַר חַיִּיב
אִיתְּמַר – מִה שֶׁנִּאֲמַר בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּיא עַל הַמוֹצִיא מִשָּׂה עַל רִאשׁוֹ
בְּשִׁבְתָּ, עַל כְּדֹרֶךְ כֵּךְ נִאֲמַר, אָמַר רַב מִשׁוּם רַבִּי חִיָּיא, אֶחָד מִבְּנֵי
הָעִיר הוֹצִיל שְׁחֻצִיא מִשְׁוִי [ו-משא] עַל רִאשׁוֹ בִּלֹּא לְאוּחוּז בִּידוֹ
בְּשִׁבְתָּ, חַיִּיב, שָׁכַן בְּנֵי עִיר עוֹשִׂין כֵּן.

הַגְּמָרָא דוּחָהּ גַּם אֶת הַדִּין בְּאוֹפֵן זֶה: מִה בְּכֵךְ שֶׁכֵּן הוֹצֵל הוּא, וְתִיבְמַל
דְּעָתָה אֵצֶל כָּל אֲדָם בְּרוֹב הָעוֹלָם, שְׂאִינֵם מוֹצִיאִים עַל רִאשֵׁם.

לִכֵּן מְבֹאֵרֵת הַגְּמָרָא אֶת הַדִּין בְּלִשׁוֹן אַחֶרֶת: אֵלָּא, אִי אִיתְּמַר חַיִּיב
אִיתְּמַר, הַמוֹצִיא מִשְׁוִי [ו-משא] עַל רִאשׁוֹ בִּלֹּא לְאוּחוּז בִּידוֹ, אֵף אִם
הוּא בֶן הָעִיר הוֹצֵל, פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הוֹצִיא כְּדֹרֶךְ הַהוֹצָאָה בְּרוֹב
הָעוֹלָם.

שבת דף צב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז וזהר" (ליום חמישי) קמא

שָׁנָה זו, והתנא ששנה את הדין הראשון סבר שיש לחייבו, והתנא
ששנה את הדין השני סבר שיש לפטרו.
רב אשי דוחה גם קושיא זו: אָמַר רב אשי, מַאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא אין
לדיק משני הדינים באופן שיסתר זה את זה, אלא התנא שחייב את
המתכוין להוציא לאחריו ובא לו לפניו, לֹא מִיפְעִיָא קָאָמַר – אמר
דבריו בדרך 'אין צריך לומר', כלומר, לֹא מִיפְעִיָא – אין צריך לומר
במתכוין להוציא לאחריו וְכֵן לֹא לְאַחֲרָיו, דְּחִיב, משום
דְּאִיתְעָבִיד – שנעשתה מְחֻשְׁבְּתָּהּ ממש, שהוציא באופן שהתכוין,
אֶלָּא אֶפְיֻלוּ המתכוין להוציא לאחריו וְכֵן לֹא לְפָנָיו אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ
– הוצרך לומר שחייב, משום דִּסְלָקָא דְעֵתָא אִמְיָנָא – שהיה עולה
בדעתך לומר, שהוֹאִיל וְלֹא אִיתְעָבִיד מְחֻשְׁבְּתָּהּ ממש, שהרי לא
הוציא באופן שהתכוין, לֹא לְחִיב, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּנִתְפָּנוּן לְשִׁמְרָה
פְּחוּתָהּ וְעֻלְתָּה בִּידוֹ שְׁמִירָה מְעוּלָה, דְּחִיב.
הוכחה שהאופן הנידון שני במחלוקת תנאים: וְהָדִין במתכוין
להוציא לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא לְאַחֲרָיו, תִּנְיָא הִיא – שני במחלוקת
התנאים, דְּתִנְיָא בברייתא, הַמּוּצִיא מְעוֹת בְּפִגְוִינְתָּהּ – בחגורתו
החלולה וְפִיָּה לְמַעְלָה – כשפתח חללה נמצא לפניו, חִיב, שבאופן
זה יכול לשמור מעותיו בה היטב, ודרכו להוציא כן. ואם הוציא
כשפִּיָּה לְמַטָּה – כשפתח חללה נמצא מאחוריו, נחלקו בזה תנאים,
רַבִּי יְהוּדָה מְחִיב, מפני שסבר שאף שאינו יכול לשמור מעותיו
היטב באופן זה, שחושש שמא יפלו ולא יבחין בכך, מכל מקום דרך
הוצאה היא. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין, משום שכל שאינו יכול לשמור
מעותיו כראוי אין דרכו להוציא כן. אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה לחכמים,
וְכִי אִי וְאִין אֲתִים מוֹדִים, בְּאֹפֶן שהתכוין להוציא לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא
לְאַחֲרָיו, שְׁהוּא חִיב אף שלא ניתן לשומרו כראוי, אם כן, הוֹדוּ לִי
גם במוציא בחגורה חלולה כשפתח חללה למטה שהוא חייב, וְאָמְרוּ
לֹא חכמים, וְכִי אִי וְאִין אֲתִים מוֹדִים במוציא בְּלֹאֲחֶר יָדוֹ ובמוציא
בְּרִגְלוֹ שְׁהוּא פְטוֹר, כִּינ שאין הדרך להוציא כן, אם כן, הוֹדוּ לָנוּ
גם במוציא בחגורה כשפתח חללה למטה שהוא פטור. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, אֲנִי אֲמַרְתִּי לָהֶם דְּבָרִי – דִּין אֶחָד, שֶׁאִם הֵם מוֹדִים שהמתכוין
להוציא לאחריו ובא לו לאחריו חייב, שזמננו יש להוכיח כדברי, וְהֵן
אָמְרוּ דְּבָרִי אֶחָד, שֶׁאִם אֵין מוֹדֵה שהמוציא לאחר ידו וברגלו פטור,
שזמננו יש להוכיח כדבריהם, אֲנִי לֹא מִצְאִי תְשׁוּבָה לְדִבְרֵיהֶם
לדחות הוכחתם, וְהֵן לֹא מִצְאִי תְשׁוּבָה לְדִבְרֵי לדחות הוכחתו.
מוכיחה הגמרא: מְדַקְאָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה לחכמים, אִי אֲתִים מוֹדִין
במתכוין להוציא לאחריו ובא לו לאחריו שהוא חייב, לֹא מְכַלְל
דְּפִטְרִי רַבְּנָן – האם לא מוכח מכך שחכמים סברו שאכן פטור אף
במתכוין להוציא לאחריו ובא לו לאחריו ולכן לא השיבו לו כִּינ
שחלקו עליו אף בזה.
דוחה הגמרא: וְלִיטְעָמִיד – ולשיתך שאתה סובר שנחלקו בזה, וכי
גם במה דְּקָאָמַר לֵיהּ חכמים לרבי יהודה, אִי אֲתִים מוֹדִים במוציא
כלאחר ידו וברגלו שהוא פטור, תאמר שזמננו שלא השיב על כך
מְכַלְל – מוכח דְּמְחִיב רַבִּי יְהוּדָה במוציא (והתנא) לְאַחֶר יָדוֹ
(ורגלו דברי הכל פטור) [וְכִרְגְּלוֹ], כִּינ שהוא מודה להם ששני
האופנים שוים, והרי באופן זה לדברי הכל פטור, כִּינ שאין דרך
אנשים להוציא כן.
לכן הגמרא חוזרת בה: אֶלָּא, המתכוין להוציא לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא
לְאַחֲרָיו, דְּבָרִי הַכֹּל חִיב, שיש המוציא באופן זה אף ששמירתו
פחותה, והמוציא לְאַחֶר יָדוֹ והמוציא בְּרִגְלוֹ, דְּבָרִי הַכֹּל פְטוֹר, כִּינ
שאין הדרך להוציא באופנים אלו כלל, וְכִי פְלִיגִי – ובמה נחלקו רבי
יהודה וחכמים, רק במוציא בְּפִגְוִינְתָּהּ וְפִיָּה לְמַטָּה, מַר – רבי יהודה
מְדַמֵּי לֵיהּ – מדמה אופן זה למתכוין להוציא לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא
לְאַחֲרָיו, שבשני האופנים שמירה פחותה היא, שאין הדבר לפניו
ואינו יכול לשומרו היטב, וכִינ שעל אף סיבה זו במתכוין להוציא
לאחריו ובא לו לאחריו חייב, כך גם במוציא בחגורתו כשפתחה
למטה, וְכֵן – חכמים סברו שאין לדמות מוציא בחגורה שפתחה
למטה למוציא לאחריו, כִּינ שבמוציא לאחריו אף ששמירתו פחותה
כִּינ שאינו רואה את הדברים שמוציא, מכל מקום עדיין משתמרים

וְאִם תִּמְצִי – [תִּרְצָה] לומר ולהקשות, הרי אֲנִשִּׁי העיר הוצל עוֹשִׁין
כֵּן, וכִינ שדרכם בכך יחשב להם להוצאה, אין זו קושיא, משום
שְׁבִטְלָה דְעֵתָן של בני הוצל אֶצֶל כָּל אָדָם, וכל אדם אין דרכם
להוציא בכך.

משנה

המשנה מבארת דיני הוצאה שנעשתה שלא ככוונת המוציא:
הַמִּתְפָּנוֹן לְהוּצִיא לְפָנָיו וְכֵן לֹא לְאַחֲרָיו, כגון שצרר מעות בבגד
שהיה תלויים בו לפניו, על מנת להוציאם כך מרשות היחיד לרשות
הרבים, ולבסוף נתהפך הבגד שבו המעות ובא לאחריו, והוציאם כך,
פְטוֹר, אף שבפועל הוציאם, מפני שבעת המלאכה לא נתקיימה
מחשבתו שחשב לפניה, ונחשב כמתעסק כִּינ שלא התכוין לעשות
את מעשה המלאכה. ואם נתכוין להוציא לְאַחֲרָיו, וְכֵן לֹא לְפָנָיו,
חִיב, מהטעם שיתבאר בגמרא.

אופן שבו אין חילוק בין נתכוין להוציא לפניו או לאחריו: בְּאִמְתָּ
אָמַר, הָאִשָּׁה הַחוּגֶרֶת בְּפִיָּה שְׁהוּא בגד קטן [כעין מכנסיים]
שחוגרות אותו הנשים במותניהן לצניעות, ותלתה עליו דבר
להוציאו, כִּינ אם תלתה אותו מִלְפָּנֶיהָ וְכִינ מִלְאַחֲרֶיהָ, ואף אם
נתהפך מלפניה לאחריה או להיפך, חִיבָתָהּ, שְׁכֵן רָאוּי לְהוֹיֹת חוּזָר
– דרך סינר הנשים לחזור מצד לצד, ומתחילה כשהוציאה ידעה
סופו לחזור, ונחשב שנתכוונה בתחילה לכך.

אופן נוסף כעין זה: רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵף מְכַלְל פִּתְקִין – כתבי דבר
המלך, כדי למוסרם ליד הרצים הוציאם למסור דבר המלך במקום
אחר, דינם כאשה החוגרת בסינר, שהמתכוין להוציא באופן זה
והוציא באופן אחר, אם נתקיימה מחשבתו חייב, שאם הוציאו פתק
שקיבלו למוסרו לאחד מן הרצים, ולבסוף נתגדלו לרץ אחר, חייבים
על הוצאתם, אף שלא נתקיימה מחשבתם הראשונה.

גמרא

הגמרא דנה בחילוק שבין שני הדינים שברישא. מקשה הגמרא: מַאי
שָׁנָא – מדוע שונה דין המתכוין להוציא לְפָנָיו וְכֵן לֹא לְאַחֲרָיו
דְּפְטוֹר, משום דְּלֹא אִתְעָבִיד – שלא נעשתה מְחֻשְׁבְּתָּהּ, אם כן,
המתכוין להוציא לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא לְפָנָיו, נְמִי הֵא לֹא אִתְעָבִיד
מְחֻשְׁבְּתָּהּ – אף הוא הרי לא נעשתה מחשבתו, ומדוע חייב. מתרצת
הגמרא: אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, תִּבְרָא – אכן המשנה קשה ושני דיניה
סותרים זה את זה, וצריך לומר שְׁמִי שְׁשִׁנָּה זו לָא שָׁנָה זו, והתנא
שפטר את הראשון סבר שיש לפטור בשני האופנים, והתנא שחייב
את השני סבר שיש לחייב בשני האופנים.

רבא דוחה את קושיית הגמרא: אָמַר רַבָּא, וְמַאי קוּשְׁיָא, דִּילְמָא –
הרי יתכן שהמתכוין להוציא כשהדבר לְפָנָיו וְכֵן לֹא לְאַחֲרָיו, הִינֵנו
מְעַמָּא – זהו הטעם דְּפְטוֹר, מפני דְּנִתְפָּנוּן מתחילה בהוצאתו
לְשִׁמְרָה מְעוּלָה, דהיינו כשהדבר לפניו ויכול לשומרו היטב, ולבסוף
עֻלְתָּה בִּידוֹ רק שְׁמִירָה פְּחוּתָה כשהדבר חזר לאחריו ואינו יכול
לשומרו כראוי, שודאי אין דעתו נוחה בהוצאה זו ששמירתה פחותה,
ולא נעשתה מחשבתו, ואילו המתכוין להוציא כשהדבר לְאַחֲרָיו
וְכֵן לֹא לְפָנָיו הִינֵנו מְעַמָּא דְחִיב, משום דְּנִתְפָּנוּן מתחילה
בהוצאתו אף לְשִׁמְרָה פְּחוּתָהּ, וְעֻלְתָּה בִּידוֹ שְׁמִירָה מְעוּלָה, שכל
שכן שדעתו נוחה יותר בהוצאה זו ששמירתה מעולה.

הגמרא מבארת את הקושיא באופן אחר: אֶלָּא, מַאי קוּשְׁיָא, דִּיחָקָא
דְּמִתְנִיתִין – הדין שניתן לדיק ממשנתנו קוּשְׁיָא, שמתחילה שנינו,
הַמִּתְפָּנוֹן לְהוּצִיא לְפָנָיו וְכֵן לֹא לְאַחֲרָיו, פְטוֹר, כִּינ שלא נעשה
רצונו, ומדויק מכך, הֵא – אבל אם התכוין להוציא לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא
לְאַחֲרָיו, שנעשה רצונו, חִיב, משום שהוצאה כדרכה היא, וקשה,
אם כן אִימָא – אמור ובאר את הסיפא, ששנינו שהמתכוין להוציא
לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא לְפָנָיו דווקא הוּא דְחִיב, מפני שעלתה בידו הוצאה
בשמירה מעולה, הֵא אם התכוין להוציא לְאַחֲרָיו וְכֵן לֹא לְאַחֲרָיו,
פְטוֹר. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, תִּבְרָא, מִי שְׁשִׁנָּה זו לָא

הם מן הגגבים, כיון שצדורים בבגד ואוחזו כל העת, אך במוציא
בחגורה שפתחה למטה אין הדברים משתמרים כלל אלא נופלים
מאליהם בלא שיבחין בכך, ואין זו שמירה כלל, ולכן מְדַמִּי ליה –
מדמים הם אופן זה למוציא לְאֶחָד יָדוֹ וְרַגְלוֹ, שאין הדרך להוציא
כך כלל, ופטרודהו.

שנינו במשנה: בְּאֵמֶת אִמְרוּ, הַאִשָּׁה ב'ו' החוגרת בסינר בין מלפניה
ובין מלאחריה חייבת.

[הגמרא מביאה ברייתא המבארת מדוע הוסיפה המשנה בדין זה
'באמת אמרו': תָּנָא בברייתא, כָּל מקום שהוסיף התנא לדין שזכר
את הלשון 'בְּאֵמֶת אמרו', היינו להשמיענו שְׁהִלְכָה הִיא, ואין חולק
עליה.

שנינו במשנה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵף מְקַבְּלֵי פִתְקִין].
הגמרא מביאה ברייתא המבארת את טעמו של רבי יהודה: תָּנָא
בברייתא, הטעם של רבי יהודה הוא, שֶׁכֵּן לְבִלְרִי מַלְכוּת – סופרי
המלכות הכותבים את דבר המלך ומוסרים את הכתב לידי אדם
שיעבירו למקום מסוים, עוֹשִׂין בָּן, שמתכוונים למסור לאדם זה
שיעביר את דבר המלך למקומו, ואם אינם מוצאים אותו, ונחוץ
להעביר את דבר המלך מיד, מוסרים אותו לאדם אחר שיעבירונו.

משנה

המשנה מבארת דין שנים שהוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים
בשבת: הַמוֹצִיא כְּכָר מרשות היחיד לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים בשבת חַיִּיב, ואם
הוֹצִיאֻהוּ שְׁנַיִם, כיון שכל אחד יכול להוציא לבדו, שניהם פְּטוּרִין.
אבל משא שלא יָכוֹל אֶף אֶחָד מהם לְהוֹצִיא לבדו, והוֹצִיאֻהוּ
שְׁנַיִם, שניהם חַיִּיבִין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.

גמרא

הגמרא מביאה שמועה בנידון משנתנו: אִמְר רַב יְהוּדָה אִמְר רַב,
וְאִמְרֵי לָהּ – ויש אומרים שאִמְר אַבְי, וְאִמְרֵי לָהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא –
יש אומרים ששנינו בברייתא, שנים שהוציאו בשבת מרשות היחיד
לרשות הרבים משא שֶׁהָ יָכוֹל להוציא לבדו וְזֶה יָכוֹל להוציא
לבדו, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, כיון שהוא דרך הוצאה, וסבר שאין לדרוש
מפסוק לפוטרו כפי שיתבאר לקמן (צא), וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן
פּוֹטְרִים, שאין הדרך להוציא כך, וכפי שסתם התנא במשנה. ואם
הוציאו השנים משא שֶׁהָ יָכוֹל להוציא לבדו וְזֶה יָכוֹל

להוציאו לבדו, ורק שניהם יחד היו יכולים להוציאו, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי
מֵאִיר מְחַיֵּבִים, שבוה הדרך היא ששנים יוציאוהו, ולכן באופן זה
סבר רבי יהודה כרבי מאיר שחייב, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר אֶף באופן זה,
וירש זאת לקמן (שם) מפסוקים. ואם הוציאו השנים משא שֶׁהָ – אחד
מהם יָכוֹל להוציא לבדו, וְזֶה – השני אֵינּוּ יָכוֹל להוציא לבדו,
לְדַבְּרֵי הַכָּל חַיִּיב אחד מהם, ולהלן יתבאר מי החייב.

מביאה הגמרא ראייה לדין זה: תָּנָא נְמִי חַיִּיב בברייתא, הַמוֹצִיא כְּכָר
לחם מרשות היחיד לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים בשבת, חַיִּיב, ואם הוציאו שְׁנַיִם,
רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב בכל אופן. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הוציאו משא
שלא יָכוֹל אֶחָד לְהוֹצִיא לבדו, והוציאו שְׁנַיִם, חַיִּיבִין, וְאִם לָאוּ,
אלא הוציאו משא שיש כח ביד כל אחד מהם להוציא לבדו, וכגון
הכזר המדובר, פְּטוּרִים, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר בכל אופן. ומבואר
שלרבי יהודה אם כל אחד יכול להוציא לבדו והוציאו שנים פטורים,
וממילא רבי מאיר המחייב סבר שחייבים אף באופן זה, וכפי המאמר
הקודם.

הגמרא מבארת טעמי ומקורות השיטות בענין שנים שהוציאוהו.
מבשרת הגמרא: מְנָא הֵנִי מִלֵּי ששנים שעשו מלאכת איסור אחת
יחד פטורים. משיבה הגמרא: דְּתֵנוּ רַבָּנִין בברייתא, נאמר בענין חיוב
חטאת על עבירה בשוגג ('ויקרא ד כב') 'בְּעִשְׂתָּהּ אֶחָת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לא
תַּעֲשֶׂינָהּ, ולמדים מתוכה 'בעשונה' שדווקא הָעוֹשֶׂה אֶת העבירה
בְּזֶלֶת חַיִּיב חטאת, וְלֹא הָעוֹשֶׂה אֶת מְקַצְתָּהּ, והיינו שאם אדם עשה
עבירה בשוגג יחד עם חבירו, ולא עשה כל אחד את העבירה
בשלימות, פטור מחטאת. ומביאה הברייתא דוגמאות לכך ממלאכות
האסורות בשבת: בִּיצָד, שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ אוֹחוּין בשבת בְּמִלְכָּן – כלי כן
שלש שינים, המשמש להפוך ולאסוף תבואה בשדה ולעורמו בגורן,
וְלִזְנוֹן – אוספים את שיבולי התבואה בשדה, ועוברים על מלאכת
מעמר האסורה בשבת, או שהיו אוֹחוּים בְּכִרְכָּר – עץ שראשו חד
ומשמש את האורגים וְשׁוֹבְטִין – מסדרים את חוטי השתי (חוטי
הביסט) שבאריג, ועוברים על מלאכת מיסך האסורה בשבת (העיל עה),
או שאוֹחוּים בְּקוֹלְמוֹם – נוצה שכותבים בה וְכוּתְבִין, או שהיו
בְּקִנְיָה וְהוֹצִיאֻהוּ אותו יחד מרשות היחיד לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים, בכל אלו
יָכוֹל היית לומר שיהו –[יהיו] חַיִּיבִין, תִּלְמוּד לזֶמֶר (שם) 'בְּעִשְׂתָּה',
שדווקא הָעוֹשֶׂה אֶת בְּזִלָּה חַיִּיב, וְלֹא הָעוֹשֶׂה מְקַצְתָּהּ, וכיון שהיה
כל אחד מהם יכול לעשות את כל העבירה ועשאהו יחד, נמצא שכל
אחד עשה רק את מקצתה ופטורים.